

M.P. SHCHERBAK & O.B. BOBROV — Mineral Deposits of Ukraine, Volume I — Metalliferous Mineral Deposits. Centre of Europe Publishing House, Kyiv-Lviv 2005, State Geological Survey of Ukraine, National Academy of Sciences of Ukraine, 783 str., 129 rycin., 5 rycin kolorowych i 92 fotografie

M.P. SHCHERBAK & S.V. GOSCHOVSKY — Mineral Deposits of Ukraine, Volume II — Industrial Mineral Deposits. Centre of Europe Publishing House, Kyiv-Lviv 2005, State Geological Survey of Ukraine, National Academy of Sciences of Ukraine, 551 str., 91 rycin, 106 fotografii

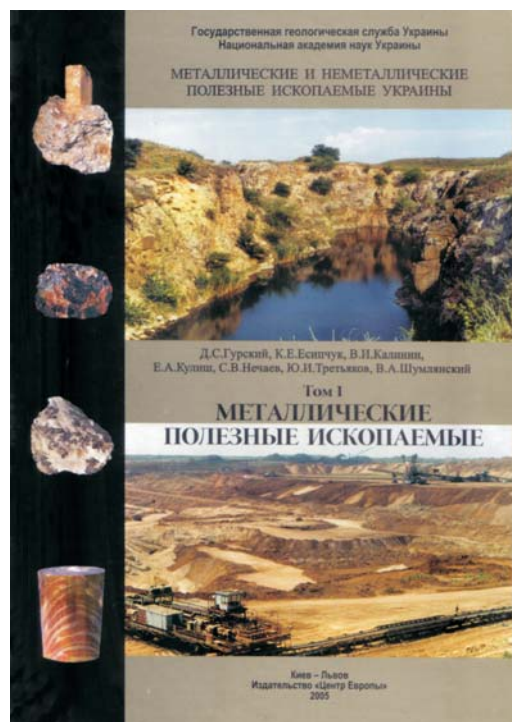
Wydane w języku rosyjskim i ukraińskim obszerne dwutomowe opracowanie, którego anglojęzyczny tytuł brzmi *Mineral Deposits of Ukraine* jest dziełem, które każdy geolog zajmujący się problematyką surowców mineralnych powinien mieć na swojej półce. Niestety w chwili obecnej studiowanie tego dzieła wymaga znajomości obu tych języków i pozostaje mieć nadzieję, że zostanie ono przetłumaczone na język angielski, co znacznie zwiększy liczbę potencjalnych czytelników.

Osoby, które wiedzą, jakie znaczenie miał w Związku Sowieckim zawód geologa, odkrywcy bazy surowcowej dla przemysłu supermocarstwa, nie będą zaskoczone szeroko zakrojonym i bardzo praktycznym, zorientowanym na różne dziedziny przemysłu, zakresem opracowania. Stworzenie tego dzieła jest wspaniałym wianem, jakie wychowane w czasach sowieckiej dominacji pokolenie geologów ofiarowało niepodległej Ukrainie. Niejako symbolicznego wymiaru nabiera tu fakt, że pierwszy tom wydany został w j. rosyjskim, a drugi w j. ukraińskim. Bogata literatura przedmiotu, obejmująca w przypadku pierwszego tomu 639 pozycji (w tym tylko 58 publikowanych dotychczas na Zachodzie) i w przypadku drugiego tomu 244 pozycje sprawia, że czytelnik otrzymuje podsumowanie wiedzy geologicznej zgromadzonej w ostatnich stuleciach. Dla czytelnika polskiego miłym akcentem będzie wielokrotne cytowanie ojca polskiej geologii księdza Stanisława Staszica.

Urozmaicona budowa geologiczna Ukrainy, kraju który obejmuje swoim terytorium odsłonięcia zarówno tarczy prekambryjskiej, jak i młodszych struktur fałdowych, tworzących się od starszego paleozoiku po neogen, stworzyła autorom unikalną możliwość przedstawienia całej gamy surowców mineralnych wraz z mechanizmami ich powstawania. Dlatego też uważny czytelnik może zapoznać się zarówno z zarysem geologii regionalnej naszego wschodniego sąsiada, jak i zdobyć dużą wiedzę na temat zastosowania różnych grup surowców mineralnych.

Obszerny pierwszy tom poświęcony surowcom metalicznym obejmuje 783 strony tekstu ze 129 rycinami i barwną wkładką na końcu, gdzie umieszczono 5 kolorowych rycin i 92 fotografie. Całość podzielono na siedem rozdziałów:

- ❑ Rozdział I — w którym przedstawiono zarys budowy geologicznej Ukrainy w rozbiciu na: tarczę ukraińską, płytę wołyńsko-podolską, zapadlisko dniewprowsko-donieckie, doniecki obszar fałdowy, Karpaty i Krym; 58 stron tekstu tego rozdziału daje syntetyczny, wykorzystujący współczesne koncepcje geotektoniczne obraz geologii regionalnej Ukrainy;
- ❑ rozdział II — który poświęcono metalom czarnym, do których zaliczono: żelazo, mangan, chrom, tytan, wanad;

- ❑ rozdział III — który poświęcono metalom kolorowym, w tym: glinowi, magnezowi, niklowi, kobaltowi, miedzi, cynkowi i ołowiu;
  - ❑ rozdział IV — który poświęcono metalom rzadkim i pierwiastkom ziem rzadkich;
  - ❑ rozdział V — który poświęcono metalom szlachetnym, takim jak: złoto, srebro, platynowce;
  - ❑ rozdział VI — który poświęcono metalom radioaktywnym;
  - ❑ rozdział VII — w którym przedstawiono zarys historii procesów metalogenezy na terytorium Ukrainy w rozbiciu na procesy związków z prekambryjskimi utworami tarczy ukraińskiej, utworami wendu i paleozoiku jej obrzeżenia oraz całościowo ujętymi utworami fanerozoicznymi.
- Po kolorowej wkładce (4 mapki i 92 fotografie) następuje nienumerowany, dwustronicowy rozdział *Zakończenie*.
- Tom drugi (504 strony tekstu, 91 rycin, 106 fotografii) obejmujący kopaliny niemetaliczne podzielono na sześć rozdziałów:
- ❑ Rozdział I *Surowce górniczo-chemiczne* — w którym opisano: surowce agrochemiczne, w tym: fosforyty i sole potasowe; surowce chemiczne, w tym: siarkę, sól kamienną, sole magnezowe, dawsonit; surowce węglanowe, baryt, brom, jod, bor, alunit, pigmenty mineralne;
  - ❑ Rozdział II *Surowce górniczo-techniczne* — w którym opisano: materiały ściernie, w tym: granaty, korund, marszalit; surowce elektro i radiotechniczne w tym: grafit, pirofilit, muskowitz i ozokeryt; sorbenty mineralne, takie jak: zeolity, wermikulit, pałygorskit; surowce ceramiki szlachetnej, takie jak: kwarc żyłowy, piasek kwarcowy, riolit; surowce petlurgiczne;
  - ❑ Rozdział III *Surowce dla przemysłu metalurgicznego* — w którym opisano: topniki, w tym: wapienie, dolomity, fluoryt, staurolit; surowce ogniotrwałe, takie jak: magnezyt, dunit, forsteryt, serpentynit, kwarcyty i piaskowce kwar-

cytyczne, piaski kwarcowe, sylimanit, dysten, andaluzyt oraz gliny ogniotrwałe; surowce formierskie, takie jak piaski i bentonity;

- ❑ Rozdział IV *Surowce budowlane* — w którym opisano: kamienie budowlane, takie jak: gabra, labradoryty, granity, marmury, wapienie i dolomity, tufy; wypełniacze betonów, takie jak: piaski i żwiry, perlit, argility; surowce materiałów wiążących, w tym: surowce do produkcji cementu wapienie i skały ilaste, margle, gliny lessopodobne, wapienie łą, kreda i łą, gipsy i anhydryty, diatomity, spongiolity, tryple oraz opoki; surowce ceramiki budowlanej;
- ❑ Rozdział V *Kamienie dekoracyjne i jubilerskie* — w którym opisano: diamenty, bursztyn, gagat, topaz, beryl, rodonit, onyks marmurowy;
- ❑ Rozdział VI — który poświęcono prawidłowościom tworzenia się i występowania surowców niemetalicznych na terytorium Ukrainy.

Tom drugi zawiera również nieopatrzone numerem trzystonnicowy rozdział *Wnioski*, zawierający uwagi o potencjale surowcowym Ukrainy, adresowany dla decydentów i potencjalnych inwestorów.

Na końcu tomu II zamieszczono również kolorową wkładkę ze 106 fotografiami.

Reasumując należy stwierdzić, że oba tomy zawierają wiele cennych informacji podanych w sposób jasny i przystępny. Korzystne jest zastosowanie jednolitego schematu opisu poszczególnych grup surowcowych, obejmujące przedstawienie surowca, sposobu jego wykorzystania, światowej bazy surowcowej i dopiero potem omówienie złóż ukraińskich. Stosunkowo słabą stroną pracy są dwubarwne ryciny rozmieszczone w tekście (mapy i przekroje). Mapki są nieco zbyt schematyczne i trudne do zlokalizowania w terenie, co może wynikać z jakości wykorzystanych materiałów dokumentacyjno-złożowych. Z drugiej strony, biorąc pod uwagę wartość informacji geologicznej na rynku usług konsultingowych, może być to zabieg celowy, uniemożliwiający potencjalnym inwestorom pominięcie etapu sięgania do źródeł i konsultacji ze specjalistami. Znaczącym walorem pracy są kolorowe fotografie umieszczone na wkładkach. Przedstawiono na nich nie tylko okazy mineralne, ale także widoki wielu interesujących odsłoneń.

Oba omawiane tomy mogą w przyszłości zapewnić bardziej racjonalne wykorzystanie bogactw mineralnych Ukrainy, a ich ewentualne wydanie w j. angielskim mogłoby mieć duże znaczenia dla zachęcenia potencjalnych inwestorów zagranicznych.

Andrzej Solecki